

I

Pluta

Kiek dar gali šokti, pasibaigus muzikai?

Šito savęs klausė vos vienas žmogus miesto koncertų rūmuose. Salė buvo lyg brangenybių dėžutė, išpuošta auksu ir vingriais ornamentais, lipdiniais ir apvadais. Čia visa, regis, bylojo, kad laikas neturi jokios reikšmės ir visiškai tas pats, kelinti metai, kuris mėnuo, kelinta diena.

Tačiau laikas ėjo, ir tai buvo problemos dalis.

Sofi Eichner sėdėjo trisdešimt ketvirtoje penktos eilės vietoje. Nors krėslas buvo minkštas, jautėsi taip, lyg kristų į bedugnę. Kartais filmuose rodoma, kaip žmonės atgaliomis – ir visuomet sulėtintai – krinta į minkštus pūkų patalus. Kaip tik taip ji dabar ir jautėsi: atgalia, sulėtintas vaizdas, tetrūko pūkinių patalų.

Tiesą sakant, jai muzika baigė groti daugiau nei prieš tris mėnesius, tarytum nuo plokštelės nuslydus patefono adatai. Kai Sofi patyrė traumą, prodiuseris pasinaudojo proga lengvai ja atsikratyti. Šiaip ar taip, jau seniai buvo nusižiūrėjęs pamainą, kurią kaskart kviesdavo gastrolių į koncertų rūmus. Kylančią žvaigždę, kuri, beje, buvo jo skonio moteris. Irina Nijinski. Vien jos vardas ir pavardė skambėjo lyg šokis: du ryžtingi žingsniai

išlenkta nugara, tuomet švelnus palinkimas. Publika net kvapą užgniaučia iš nuostabos. Rodėsi, kad naujoji koncertų rūmų primabalerina lengva kaip pūkas, lyg besvorė ji sklandė virš scenos.

Galbūt ankstesniame gyvenime Irina buvo lapas, pagalvojo Sofi. Nekaltas klevo lapas, kuris rudenį iš pradžių pagelsta, po to nusidažo raudonai, kuris nėra slegiamas jokios kaltės ir kaip atlygį gavo gyvenimą čia. Didįjį prizą karmos loterijoje.

Sofi patyrus traumą, Irina visiškai nesistengė suteikti jai dar vieną šansą.

Atvirkščiai.

Savąjį ji išnaudojo visomis išgalėmis.

Todėl dabar stovėjo aukštai scenoje, o Sofi su vyru Florianu sėdėjo geriausiose – garbės! – vietose ir turėjo klausytis, kaip nuostabi muzika skamba kažkam kitam. Iš čia Sofi scenos veiksmu galėjo žavėtis akių lygyje, iš duobės galingai ir aiškiai liejantis orkestro muzikai. Tai buvo nepakeliama.

Tarsi siekiant iš jos pasišaipyti, buvo atliekama *La Belle au bois dormant*, geriau žinoma kaip „Miegančioji gražuolė“, pagal garsiąją Čaikovskio muziką. Tai buvo Sofi kūrinys. Jokio kito ji taip dažnai nebuvo šokusi, joks kitas jos vaidmuo nebuvo taip išgirtas kaip šis. Šį baleto kūrinį ji buvo pavertusi savuoju, taip rašė spauda.

Dabar Irina pasirengė *grand jeté*, špagatiniam šuoliui, kuris pradedamas iškėlus vieną koją ir baigiamas lengvai nusileidžiant ant kitos. *Grand jeté* buvo Sofi sritis. Niekas kitas nepakeldavo kojos taip grakščiai, energingai ir tiksliai kaip ji, niekas kitas taip ilgai neišsilaikydavo ore. Fojė tebepuošė dviejų metrų aukščio ir trijų pločio nuotrauka, kurioje ji įamžinta tokio šuolio metu.

Publika nuščiuvo.

Sofi pajuto, kad nebegali kvėpuoti, krūtinę tiesiog užgniaučė. Plaučiai tarytum suakmenėjo.

Ji atsistojo.

Tą pačią akimirką lyg į tinklėlį musės į ją susmigo visų žvilgsniai. Sofi skubiai pasuko kairėn ir mažais žingsneliais praėjo pro sėdinčius žiūrovus, grakščiai prasmukdama tarp jų kelių ir krėslų atlošų. Ten sėdėjo ponias Malevski, ponas Štromeris drauge su žmona Adelheide, ponias Šneiderling su ponu Barberiu. Rėmėjų draugijos asai. Šias vietas jie buvo užėmę nuo neatmenamų laikų ir nieku gyvu nebūtų sutikę jų kam nors užleisti, nebent kada nors palikti teisėtiems paveldėtojams.

Dvi iš jų (Adelheidė Štromer ir ponias Šneiderling) pasipiktinusios pasuko kelius, kiti du (ponas Štromeris ir ponias Malevski) tyčia pasislinko į priekį, kad užtvirtų Sofi kelią ir taip išreikštų nepasitenkinimą dėl trukdymo. Ponas Barberis net nepasijudino, kad praleistų Sofi. Jis priešinosi trukdymui, žvelgdamas kiaurai pro ją ir slapta vildamasis, kad likusi publika susižavės jo demonstruojama stojiška laikysena.

Sofi kaltai šyptelėjo, nors tam neturėjo jokio noro. Tačiau profesionali šokėja mokėjo šypsotis net kūnui rėkiant iš skausmo. Šypsotis tereiškė įtempti raumenis. Tai nebuvo tikras jausmas.

Ji vis šnabždėjo „atsiprašau“, kol tai tapo mantra, kartojama nebe kitiems žiūrovams, o sau pačiai. „Atsiprašau, Sofi, kad tave nuvyčiau. Ir atsiprašau visų, esančių aukštai scenoje.“ Ji žinojo, kaip nemalonu šokėjoms ir šokėjams, kai pakyla kas nors iš publikos. Tai blaško, be to, nevalingai kyla klausimas, ką padarei ne taip. Jei taip nutinka per premjerą kaip šiandien, dar imi baimintis, kad choreografija yra nevykusi ir netrukus salę paliks daugiau žmonių.

Sofi vis labiau nervinosi, galybei žvilgsnių smaugstant jos odą lyg adatomis. O kur dar kratomos galvos, raukštos nosys, pliaukšintys liežuviai. Ji vis dar negalėjo atsikvėpti, krūtinę baisesiai degino.

Panarinusi galvą, Sofi nebežiūrėjo į veidus ir nebesišypsojo, žvelgė tik į kojų pirštus ir kelius. Vaikystėje buvę linų, dabar

riešuto spalvos plaukai tarytum uždanga krito ant veido. Sunkios dviverės durys, vedančios į fojė, jai pasirodė pernelyg toli. Vos neparkrito. Kone troško pargriūti.

Kuo greičiau prie išėjimo. Tik nepulti bėgti. Kiek įmanoma greičiau su siaurute, kulکشnis dengiančia ir auksu žerinchia vakarine suknele.

Blyksnis. Ir dar vienas. Aplink ją ėmė spragsėti fotoaparatai. Jų vis daugėjo. Nuplėšusi padorumo užkardą, maita ją be jokių užuolankų trypė. Dar daugiau blyksnių, vis arčiau.

Tada pasigirdo trenksmas. Publika sulaikė kvapą.

Atsigręžusi Sofi pamatė scenoje gulinčią Iriną. Ji tikriausiai parkrito. Bet Irina niekada negriūdavo.

Sofi taip stipriai sučiaupė lūpas, kad jos net nutirpo.

Galiausiai išsmuko pro duris. Iš salės tamsos į spindinčią šviesą kone tuščioje fojė. Jai teko prisimerkti. Tada nuskubėjo lygiomis balto akmens plokštėmis į katedros aikštę, kuri tviskėjo nuo dulksnos, o grindinys buvo slidus lyg ištrintas muilu.

Tik atsistojusi ant šio netvirto pagrindo, Sofi vėl galėjo kvėpuoti.

Ji atsigręžė.

Florianas neatsekė jai iš paskos.

Sofi akimirką pasvarstė, ką dabar daryti. Eiti. Namu. Žingsnis po žingsnio tolstant nuo koncertų rūmų, širdis lėgo. Miestas ramino. Ir žmonės, kurie tą vėsų balandžio vakarą ne šoko, o spruko nuo lietaus susigūžę, tarsi bandydami šitaip išvengti lašų. Tačiau dėl to tik dar labiau permirko.

Gaivus lietus plovė koncertų rūmų šilumą nuo nuogų Sofi pečių. Plonytė prabangios suknios medžiaga sudrėko, nepriekaištingos klostės subliūško.

Eidama ji žvelgė į blizgančius grindinio akmenis, kad nesuklyptų. Kiekvienas buvo vis kitoks, bet kartu jie sudarė bendrą visumą. Ir nė vienas neklausė, ar yra būtent jam skirtoje šio pasaulio vietoje.

Sofi buvo taip susitelkusi į akmenis, kad vakariniame katedros aikštės pakraštyje susidūrė su pagyvenusiu ponu.

– Atleiskite! Atsiprašau už neatidumą. Ar jums nieko nenuitiko? – paklausė ji ant grindinio gulinčio vyriškio, skubiai tiesdamas jam ranką.

– Knygoms nieko neatsitiko, – su palengvėjimu atsiliepė šis, rūpestingai apčiupinėdamas kuprinę. Vyriškis dėvėjo žaliųjų alyvuogių spalvos kombinezoną ir tos pačios spalvos striukę, kuri jam atrodė pernelyg didelė. Ant galvos buvo užsimaukšlinęs plačiabrylę skrybėlę.

– Turėjau omenyje jus, – tarė Sofi.

– Mano amžiuje sunku ne kristi, o atsikelti, – atsakė jis ir šelmiškai mirktelėjo.

Sofi padėjo jam atsistoti ir nubraukė nuo drabužių gatvės purvą.

– Labai atsiprašau, buvau paskendus mintyse.

– Mačiau. Atrodėte taip, lyg būtumėte skaičiusi knygą.

Sofi papurtė galvą.

– Mąščiau apie grindinio akmenis. – Ji užsikirto. – Ne, tiesą sakant, apie savo gyvenimą.

– Kartais gerai pamąstyti apie gyvenimą lyg apie knygą. Paklausti savęs, kokį tęsinį būtų galima parašyti. Ir suvokti, kad esi būtent tas, kuris rankoje laiko plunksną. – Jis žvilgtelėjo į laikrodį. – Turiu eiti, pirmasis klientas laukia. O jis laukti labai nemėgsta. – Vyriškis rūpestingai pasitaisė kuprinę ir skrybėlę.

– Dar kartą prašau atleisti, – pasakė Sofi. – Paprastai tokia nebūnu.

– Nieko tokio. Tik paspartinsiu žingsnį, ir pasaulis vėl stos į savo vėžes. – Jis pažvelgė į ją ir šiltai nusišypsojo. – Jūs labai maloni moteris. Todėl nuoširdžiai linkiu jums laimės, kuri lydėtų visą gyvenimą. – Mandagiai linktelėjęs, jis nusisuko ir sparčiai nužingsniavo katedros link.

Bandydama susiorientuoti aikštėje, Sofi pastebėjo prie lan-
go stovinčią mergaitę tamsiomis garbanomis. Ji žvilgsniu sekė
senyvą vyriškį, kuris tą akimirką dingo už kampo. Šiam vaikui
viskas dar prieš akis.

Sofi pajuto, kad jos vidiniam šokančiam vaikui prieš akis ne-
beliko nieko, kas buvo svarbu.

Aštuonioliktoji tramvajaus linija tęsėsi už miesto, pro retė-
jančias namų gretas ir platėjančius laukus, kuriuose buvo augi-
nami javai, bulvės ir gėlės. Kaprizingasis balandis nutraukė lietu-
į ir nudažė saulėlydį aukso spalva. Regis, visa šiltoje šviesoje al-
savo taika ir ramybe. Tačiau Sofi jautėsi visiškai kitaip. Pasisu-
kus tramvajaus bėgiams, tolumoje dar kartą išniro miestas, tarsi
žirkklėmis atskirtas nuo vakaro dangaus. Jo vidury lyg tamsus
perlas kriauklėje pūpsojo koncertų rūmai.

Sofi paskubomis nusuko akis ir pasitaisė permirkusią sukne-
lę, šaltą ir prilipusią prie odos. Tuomet prispaudė prie krūtinės
savo nedidelę rankinę, tarytum ši būtų apsauginis skydas.

Kai tramvajus sustojo jos stotelėje ir tik ji išlipo į vienintelio
gatvės žibinto šviesą, Sofi galutinai suvokė: ji niekada nebešoks.

Nuvažiuojančio tramvajaus languose moteris išvydo savo
atvaizdą. Akys kiek per toli viena nuo kitos, per mažai išsišo-
vę skruostikauliai. Ji – ne klasikinio grožio. Niekuomet nebuvo.
Vaikystėje jos kūnas augo netolygiai ir neatrodė dailus. Tai per-
nelyg trumpas kaklas, tai per ilgos rankos, vėliau per platūs klu-
bai ir per smaili nosis. Tačiau kai Sofi suaugo ir liovėsi tįsti, jos
kūnas tapo tobulas šokiui. Ir šokdama Sofi pirmą kartą pasijuto
graži, šokdama ji jautėsi esanti savimi ir savo vietoje.

Tramvajui išnykus tamsoje, ją apgaubė tyla. Šis kaimas buvo
vienas tų, apie kuriuos niekas negalėjo pasakyti, kodėl jis toje
vietoje įsikūrė. Čia nebuvo nei upės, nei kalvų, nei derlingo slė-
nio. Šis žemės lopinėlis atrodė kaip ir visa aplink. Kaimą galėjai

perkelti dešimt, kad ir dvidešimt kilometrų viena ar kita kryptimi, nebūtų buvę jokio skirtumo.

Apylinkėse gyvenvietę vadino „našlaitynu“, nes joje nuo seno buvo auginami gėlių daigai miesto kapinėms. Čia buvo trys didžiulės įmonės, kurios turėjo ir po skintų gėlių parduotuvę ir kurių tarpusavio santykiai toli gražu nebuvo rožinių spalvų.

Gyventojai didžiavosi tuo, kad kaimas įkurtas romėnų laikais. Tai liudijo išlikęs kraštelis akmeninės sienos, aptvertos grotomis po apsauginiu stogeliu šalia vienintelės sankryžos su šviesoforu. Į pensiją išėjęs gimnazijos direktorius seniai bandė įrodyti, kad mūro liekanos – buvusios turtingo romėnų pirklio vilos dalis, nors visi faktai bylojo čia stovėjus karvių tvartą.

Sofi praėjo pro bažnyčią, kurios bokštas buvo aukščiausias kaimo statinys, o jame perėdavo liepsnotosios pelėdos. Jų dailius širdies formos veidelius su juodomis akutėmis mėgo piešti vaikai darželyje (pradinės mokyklos nebuvo, vaikai lankė mokyklą artimiausioje gyvenvietėje).

Keletas krautuvių, kuriose prekiaujama ne gėlėmis, buvo išsidėsčiusios pagrindinėje gatvėje. Sofi leidosi palei juodų vitrinų sieną. Štai Johaneso Papės ir sūnų kepyklėlė, šalia – ūkininkų Nitelių krautuvėlė. Vietoj senokai uždarytos mėsos krautuvės prieš kurį laiką įrengta kepsninė „Žarijos ir pelenai“. Savininkas paprastai stoviniuodavo prie durų, rūkydavo ir žvelgdavo į gatvę, tarsi tai padėtų pritraukti lankytojų. Banko padalinys ir kirpykla buvo uždaryti; banko vietoje stovėjo tik bankomatas ir ataskaitų spausdintuvas, o pageidaujantiems naujos šukuosenos teko vykti į gretimame kaime esančią kirpyklėlę. Beliko tik ūkininkas Matesas, apkūnus, rausvaskruostis vyrukas, atrodantis lyg milžiniškas kūdikis ir nė kiek ne mažiau mėgstantis rėkti. Kaimo pakraštyje jis laikė vištas, žąsis ir dvi bičių šeimas. Kiek toliau buvo prekybos centras su didelėmis neoninėmis raidėmis virš stiklinio fasado ir nemokama automobilių stovėjimo aikštele.